

Uvodnik. O suvremenoj demografskoj i prostornoj dekadenciji Hrvatske te kvaliteti života hrvatskih umirovljenika

S obzirom na dinamiku okruženja u kojemu živimo, demografski su utjecaji nikad vidljiviji i izraženiji u društvu, populaciji i prostoru općenito. Na žalost, negativni demografski trendovi u Hrvatskoj traju preko 30 godina, s time da su pojedini procesi i dužega vremenskoga kontinuiteta kao primjerice iseljavanje iz Hrvatske koje s naših prostora traje, s prekidima, i nekoliko stoljeća. Konačni rezultati Popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2021. godine, objavljeni krajem rujna 2022. godine potvrdili su očekivanu razinu demografske dekadencije Hrvatske, sukladnu općim društvenim, ekonomskim i političkim okolnostima u Hrvatskoj. Istraživanja recentnoga iseljavanja iz Hrvatske ukazuje na odmak od klasičnoga ekonomskoga uvjetovanja, pa na „napuštanje“ Hrvatske sve više utječu neuređenost društva, nefunkcionalnost državnih institucija, sporost administracije, sve prisutnija korupcija, nepotizam i sl. S druge strane, Velika europska migracijska kriza 2015. godine, suočila je europske čelnike s najvećim masovnim preseljavanjem stanovništva od razdoblja Drugoga svjetskoga rata. Sukladno dinamici međunarodnih migracija, intenzitetu regularnih i neregularnih migracije prema Europi, položaju Hrvatske na migrantskim rutama i ulasku Hrvatske u „schengenski“ prostor, pitanja zaštite i kontrole vanjskih i unutarnjih granica Europske unije, tj. usuglašavanje jedinstvenoga pristupa upravljanju migracijama, postaje jedan od temeljnih izazova svih država članica.

Prvi tematski blok naziva *Suvremena demografska i prostorna dekadencija Hrvatske*, odnosi se na razmatranje recentne migracijske problematike Hrvatske, osobito one vezane uz pojačani priljev migranata, povezanost migracija i nacionalne sigurnosti te ostala aktualna demografska pitanja. Suradnici prvoga tematskoga bloka su Stjepan Šterc (*Hrvatski demografski i migracijski nesklad*), Monika Komušanac (*Suvremene migracije i radna snaga: demografski i radno-ekonomski profil hrvatskoga iseljništva u Irskoj*), Monika Komušanac i Monika Balića (*Percepcija višeuvojetovanosti suvremenih migracija prema Hrvatskoj u kontekstu sigurnosti prostora i stanovništva*), Monika Balića (*Suvremeni demografski procesi kao uvjetnica (ne) održivosti mirovinskoga sustava Republike Hrvatske*), Tado Jurić (*Corruption as a push factor for emigration from Croatia: Correlation between corruption, “state capture” and*

emigration) te Wollfy Krašić i Tamara Bodor (*Odnos Katoličke crkve u Hrvatskoj prema prisilnim migrantima – stanje i perspektive*).

Drugi tematski blok naslovljen *Kvaliteta života hrvatskih umirovljenika* bavi se znanstvenim istraživanjem čimbenika koji doprinose kvaliteti života umirovljenika u Republici Hrvatskoj. Povećanja udjela staroga stanovništva u Hrvatskoj sve više utječe na održivost i neometano funkcioniranje javnih sustava, osobito sustava socijalne skrbi i mirovinskoga sustava. Pritom se ne razmatraju samo utjecaji starenja na opterećenost tih sustava u kvantitativnom smislu, već i kvalitativno, u kontekstu analize trenutne materijalno-socijalne deprivacije i kvalitete života umirovljeničke populacije. Sve intenzivniji priljev stanovništva u umirovljeničku dob zaslužuje posebnu pažnju znanstvene i ukupne javnosti, a suradnici drugoga tematskog bloka koji se bave spomenutom problematikom su Katarina Jelić, Dora Korać i Vanja Kopilaš (*Obilježja i kvaliteta života hrvatskih umirovljenika: što čini starenje uspješnim?*), Dario Vučenović, Lovorka Brajković i Katarina Jelić (*Kvaliteta života umirovljenika u RH: utvrđivanje razlika s obzirom na spol, razinu obrazovanja i bračni status*), Lovorka Brajković, Dario Vučenović i Dora Korać (*Starenje i kvaliteta života umirovljenika*) te Ivo Džinić (*Godine u životu i život u godinama: starost i kvaliteta života*).

Nažalost, Hrvatska s ovakvom demografskom slikom može očekivati nastavak negativnih procesa koji će biti sve intenzivniji, brži i sa sve izraženijim posljedicama za društvo, stanovništvo i prostor. Glavni zaključci i spoznaje autora tematskih blokova upućuju na nužnost i relevantnost ovakvih istraživanja, a s ciljem razrade razmatrane problematike i kreiranja smjernica javnih politika u području demografije i specifičnih sustava.

Dario Vučenović i Monika Komušanac